

Brüssel, 27.9.2019
COM(2019) 420 final

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS

anda luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Jaapani vahelise broneeringuinfo edastamise ja kasutamise lepingu üle terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude ärahoidmiseks ja tõkestamiseks

SELETUSKIRI

1. EESMÄRK

EL peaks alustama läbirääkimisi Jaapaniga, et sõlmida kahepoolne leping, millega kehtestatakse raamistik ja tingimused, mille alusel lubatakse lennuettevõtjatel Jaapanile edastada ELi ja Jaapani vaheliste lendude lennureisijate broneeringuinfot viisil, mis on kooskõlas ELi õigusnormidega.

2. ETTEPANEKU TAUST

Broneeringuinfo on reisijatelt nõutavad andmed, mis võimaldavad lennuettevõtjatel broneeringuid töödelda. Käesolevas soovitusel on broneeringuinfo lennuettevõtjate automaatsete broneerimis- ja väljumiskontrollisüsteemidega kogutavad ja neis sisalduvad andmed.

ELi jaoks on broneeringuinfo töötlemine oluline vahend ühises võitluses terrorismi ja raskete kuritegudega ning julgeolekuliidu jaoks hädavajalik. Broneeringuinfo töötlemisega selgitatakse välja ja jälgitakse kahtlasi reisikombinatsioone, et koguda tõendeid ja vajaduse korral leida raskete kuritegude sooritajaid ja nende kaasosalisi ning paljastada kuritegelikke võrgustikke. See aga on väga oluline terroriaktide ja raskete kuritegude ärahoidmiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks.

27. aprillil 2016 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu direktiivi (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks¹ (edaspidi „broneeringuinfo direktiiv“). Selle direktiivi alusel saavad ELi liikmesriiklike ametiasutused vahetu juurdepääsu lennuettevõtjate valduses olevale olulisele teabele, võttes täielikult arvesse reisijate õigusi oma isikuandmete kaitsele. See annab liikmesriikidele olulise vahendi terrorismi ja raskete kuritegude, sealhulgas uimasti- ja inimkaubanduse ning laste seksuaalse ärakasutamise ärahoidmiseks, avastamiseks ja uurimiseks. Liikmesriigid pidid broneeringuinfo direktiivi siseriiklikku õigusesse üle võtma 25. maiks 2018².

Üleilmsel tasandil on 21. detsembril 2017. aastal vastu võetud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 2396 nõutud, et ÜRO liikmesriigid suurendaksid suutlikkust broneeringuinfot koguda, töödelda ja analüüsida kooskõlas ICAO standardite ja soovituslike tavade ning tagaksid, et broneeringuinfot saaksid ja kasutaksid kõik nende riikide pädevad asutused, austades täielikult inimõigusi ja põhivabadusi. Resolutsioonis kutsutakse ka ICAOd üles tegema oma liikmetega koostööd broneeringuinfo kogumise, kasutamise, töötlemise ja kaitse standardi väljatöötamiseks³. 2019. aasta märtsis lõi ICAO lennutranspordikomitee töörühma ülesandega töötada välja broneeringuinfo kogumise, kasutamise, töötlemise ja kaitsmise standardite ja soovituslike tavade ettepanekud kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 2396 (2017). Töörühma ülesanded on järgmised: a) vaadata läbi praegu kehtivad broneeringuinfo standardid ja soovituslikud tavad, mis on esitatud Chicago konventsiooni 9. lisa 9. peatükis; b) selgitada välja, kas neile lisaks on vaja muid standardeid

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks (ELT L 119, 4.5.2016, lk 132–149).

² Broneeringuinfo direktiivi ülevõtmise seisu vt üheksateistkümnnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2019) 353 final, 24.7.2019).

³ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 2396 (2017), milles käsitletakse terroristidest välisvõitlejate tagasipöördumisest tulenevat ohtu rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule.

ja soovituslikke tavasid ja/või juhendeid, võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu otsust ja seisukohti; c) vastavalt vajadusele töötada välja broneeringuinfo kogumise, kasutamise, töötlemise ja kaitsmise uued sätted (standardid, soovituslikud tavad ja/või juhendid).

Asjaomaste isikuandmete edastamine EList kolmandasse riiki võib toimuda ainult kooskõlas määruse (EL) nr 2016/679 (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) V peatükis sätestatud rahvusvahelise edastamise sätetega⁴.

Praegu on ELil rahvusvaheline leping broneeringuinfo töötlemise ja edastamise kohta kahe kolmanda riigiga – Austraalia⁵ ja Ameerika Ühendriikidega⁶. 26. juulil 2017 võttis Euroopa Liidu Kohus vastu arvamuse ELi ja Kanada vahelise kavandatud lepingu kohta, millele oli alla kirjutatud 25. juunil 2014⁷. Kohus leidis, et lepingut ei saa kavandatud kujul sõlmida, sest mõned selle sätted ei ole kooskõlas ELi tunnustatavate eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõigustega. Eelkõige sõnastas kohus täiendavad õiguslikud nõuded sõltumatu asutuse teostatava järelevalve, tundlike andmete, broneeringuinfo automatiseeritud töötlemise, broneeringuinfo töötlemise lubatud eesmärkide ning broneeringuinfo säilitamise, kasutamise, avalikustamise ja muudele isikutele edastamise kohta. 2017. aasta detsembris sai Euroopa Komisjon nõukogult loa alustada Kanadaga uusi broneeringuinfot käsitlevaid läbirääkimisi. Need läbirääkimised algasid 2018. aasta juunis. 17.–18. juulil 2019 toimunud ELi ja Kanada 17. tippkohtumisel märkisid EL ja Kanada rahulolevalt, et läbirääkimised on lõpule jõudnud. Kanada teatas küll, et peab lepingut veel õiguslikult analüüsima, kuid pooled kohustusid lepingu vastavalt läbivaatamise tulemusele võimalikult kiiresti sõlmima ja tunnistasid lepingu olulist rolli turvalisuse suurendamisel ning eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse tagamisel.

3. ETTEPANEKU EESMÄRGID

Jaapan on Euroopa Liidu lähedane ja strateegiline partner võitluses terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegudega. Euroopa Liit ja Jaapan teevad ÜROs, G20s, G7s ja muudel mitmepoolsetel foorumitel tihedat koostööd üleilmsete julgeolekuraamistike tugevdamiseks ja kodanike julgeoleku suurendamiseks.

2018. aasta juulis sõlmitud ELi ja Jaapani strateegilise partnerluse lepinguga tugevdatakse üldist partnerlust veelgi. Selles on märgitud: „Lepinguosalised püüavad kasutada terroriaktide ja raskete kuritegude tõkestamiseks ja nende vastu võitlemiseks olemasolevaid vahendeid, nagu broneeringuinfo, sellises ulatuses, mis vastab nende seadustele ja õigusnormidele, austades samal ajal õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele.“ ELi ja Jaapani vahelise broneeringuinfo lepingu sõlmimine aitaks suurendada lennutranspordi turvalisust, mis omakorda tugevdaks ELi ja Jaapani kavandatavat kestliku ühenduvuse ja kvaliteetse taristu partnerlust.

23. jaanuaril 2019 võttis Euroopa Komisjon vastu otsuse isikuandmete ELi ja Jaapani äriühingute vahelise edastamise kohta⁸. Sellega seoses hindas Euroopa Komisjon ka tingimusi

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁵ ELT L 186, 14.7.2012, lk 4–16.

⁶ ELT L 215, 11.8.2012, lk 5–14.

⁷ Kohtu (suurkoja) 26. juuli 2017. aasta arvamus 1/15 (ECLI:EU:C:2017:592).

⁸ Komisjoni 23. jaanuari 2019. aasta rakendusotsus (EL) 2019/419 isikuteabe kaitse seaduse raames Jaapani pakutava isikuandmete kaitse piisavuse kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2016/679 (teatavaks tehtud numbri C(2019) 304 all) (ELT L 76, 19.3.2019, lk 1–58).

ja kaitsemeetmeid, mille alusel Jaapani ametiasutused, sealhulgas õiguskaitseasutused, saavad juurdepääsu nende äriühingute valduses olevatele andmetele.

Jaapan on Euroopa Komisjonile selgelt märku andnud oma huvist alustada läbirääkimisi eesmärgiga sõlmida Euroopa Liiduga broneeringuinfot käsitlev leping. Seejuures osutas Jaapan hiljuti tungivale vajadusele saada ELi lennuettevõtjatelt broneeringuinfot seoses 2020. aastal Jaapanis peetavate olümpiamängudega, et ohjeldada julgeolekuriskide eeldatavat suurenemist.

Jaapani tolliseaduse ning sisserännet ja pagulasseisundi tunnustamist käsitleva seaduse kohaselt peavad lennuettevõtjad edastama Jaapani tolliametile ja sisserändeametile broneeringuinfot. Nende õigusaktide eesmärk on suurendada Jaapani julgeolekut, hankides broneeringuinfot enne reisijate saabumist ja väljumist ning nii oluliselt suurendada võimalusi analüüsida tõhusalt ja tulemuslikult reisijate põhjustatud riske juba enne reisi.

Lennuettevõtjad ja nende ühendused on mitmel korral palunud Euroopa Komisjonil tagada ELi ja Jaapani vahelisi lende pakkuvate lennuettevõtjate jaoks õiguskindlus, kuna neil tuleb Jaapanile edastada nende automaatsete broneerimis- ja väljumiskontrollisüsteemidega kogutud ja neis sisalduvaid andmeid.

Tuleb leida ELi tasandil lahendus EList Jaapanisse broneeringuinfo edastamise õigusliku aluse loomiseks, pidades silmas broneeringuinfo kasutamise vajalikkust terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude vastases võitluses. Samal ajal tuleks tulevase lepinguga ette näha asjakohased isikuandmete kaitse meetmed isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 46 lõike 2 punkti a tähenduses, sealhulgas süsteem sõltumatu järelevalve teostamiseks. Lepingus tuleks austada põhiõiguste ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta järgimise põhimõtteid, eelkõige harta artiklis 7 tunnustatud õigust era- ja perekonnaelu puutumatusele, artiklis 8 sätestatud õigust isikuandmete kaitsele ning artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele.

Broneeringuinfo edastamine Jaapanisse võimaldaks veelgi edendada rahvusvahelist õiguskaitsekoostööd Euroopa Liiduga, mille raames Jaapan muu hulgas edastaks broneeringuinfot sisaldavat analüütilist teavet liikmesriikide pädevatele asutustele, Europolile ja/või Eurojustile nende pädevuse piires.

4. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

Käesolevas soovitusel alustada läbirääkimisi Jaapaniga broneeringuinfot käsitleva lepingu üle on arvesse võetud isikuandmete kaitset ja broneeringuinfot käsitlevat ELi õigusraamistikku, nimelt määrust (EL) nr 2016/679, direktiivi (EL) 2016/680⁹ ja direktiivi (EL) 2016/681 ning aluslepingut ja põhiõiguste hartat, nagu neid on tõlgendatud Euroopa Liidu Kohtu asjaomases kohtupraktikas, eelkõige Euroopa Kohtu arvamuses 1/15.

Soovitusel on arvesse võetud ka Euroopa Komisjonile 2017. aasta detsembris antud nõukogu luba alustada läbirääkimisi ELi ja Kanada vahelise broneeringuinfo edastamise ja kasutamise lepingu üle.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

Käesolev soovitus on kooskõlas Euroopa Kohtu arvamuses 1/15 sätestatud õiguslike tingimustega ja põhineb ELi toimimise lepingu artiklil 218. Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 218 nimetatakse liidu läbirääkijaks komisjon.

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS

anda luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Jaapani vahelise broneeringuinfo edastamise ja kasutamise lepingu üle terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude ärahoidmiseks ja tõkestamiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 218 lõikeid 3 ja 4,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi

ning arvestades järgmist:

- (1) Tuleks alustada läbirääkimisi eesmärgiga sõlmida liidu ja Jaapani vahel broneeringuinfo edastamist ja kasutamist käsitlev leping terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude ärahoidmiseks ning tõkestamiseks.
- (2) Lepingus tuleks austada põhiõiguste ja liidu põhiõiguste harta järgimise põhimõtteid, eelkõige harta artiklis 7 tunnustatud õigust era- ja perekonnaelu puutumatusel, artiklis 8 sätestatud õigust isikuandmete kaitsele ning artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Lepingut tuleks kohaldada kooskõlas nimetatud õiguste ja põhimõtetega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Komisjoni volitatakse pidama liidu nimel läbirääkimisi liidu ja Jaapani vahelise broneeringuinfo edastamise ja kasutamise lepingu üle terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude ärahoidmiseks ning tõkestamiseks.

Artikkel 2

Läbirääkimisjuhised on esitatud lisas.

Artikkel 3

Läbirääkimiste käigus konsulteeritakse erikomiteega, mille nimetab nõukogu.

Artikkel 4

Käesolev otsus on adresseeritud Euroopa Komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*